

Kelan tulkkauspalvelujen kilpailutus puuttuu perusoikeuksiin

11.10.2017

Akavan Erityisalat on huolissaan mallista, jolla Kela kilpailuttaa kuulovammaisten tulkkauspalveluja. Kilpailutus vaarantaa elinkeinonharjoittamisen vapauden ja työtä koskevan oikeuden toteutumista, jotka ovat perusoikeussuojan piirissä.

Kelan nyt ensimmäistä kertaa käytössä olevan kilpailutusmallin tuloksena on lista, jolle hyväksytyille elinkeinonharjoittajille ja niiden työntekijöille tarjotaan toimeksiantoja ja työtä. Täydennysrekrytoinnit ovat myöhemmin mahdollisia, mutta seuraava varsinainen kilpailutuskierron toteutetaan mahdollisesti vasta neljän vuoden kuluttua.

Koska Kelalla on viittomakielialalla käytännössä palvelujen järjestäjänä monopoli, merkitsee kilpailutuksen nykyinen tulos sitä, että suuri osa tulkkeja jää neljäksi vuodeksi vaille mahdollisuutta harjoittaa ammattiaan.

Kilpailutuksen lopputulos vaikuttaa viittomakielien tulkkausalalla elinkeinonharjoittamisen mahdollisuuksiin ja työllisyyteen shokinomaisesti. Jo nyt on nähtävissä, että useat viittomakielien tulkkausalalan yritykset joutuvat lopettamaan tai supistamaan toimintaansa. Tulkkien nykyisen noin 6 prosentin työttömyyden ennakoidaan nousevan jopa noin 30 prosenttiin. Samalla katkeaa moni vuosien aikana solmittu ammatilliseen erityisosaamiseen, luottamukseen ja ihmisläheiseen palveluun perustuva asiakassuhde kuulovammaisen ja tulkin välillä.

Akavan Erityisalat kantaa huolta tulkkien toimeentulon ja palvelun heikentymisen lisäksi koko alan näivettymisestä ja tulkkauspalvelujen saatavuudesta tulevaisuudessa. Kilpailutuksessa ilman sopimusta jäävän tulkin on hyvin vaikeaa pitää ammattitaitoaan yllä, mikäli oman alan työtä ei ole saatavissa neljään vuoteen. Epävarma työtilanne heikentää jatkossa koko koulutusalan houkuttelevuutta ja vähentää osaajien hakeutumista alalle.

Pelkäämme myös, että sama kilpailutusmalli leviää muihinkin Kelan ja valmisteltavana olevan soteuudistuksen myötä myös muihin julkisen vallan järjestämisvastuun piirissä oleviin palveluihin. Tällöin vastaavia elinkeinonharjoittamisen oikeutta ja työllistymistä koskevia shokkeja koettaisiin useilla erityisaloilla ja soteuudistuksessa maakunnallisesti.

Hankintalain 1:3.1 §:ssä on todettu julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet, jotka ovat tasapuolisuus ja syrjimättömyys, toimiminen avoimesti ja suhteellisuusvaatimukset huomioon ottaen. Osa tätä on perustuslaissa todettujen perusoikeuksien, elinkeinonharjoittamisen vapauden ja työtä koskevan oikeuden toteutuminen. Näiden perusoikeuksien toteuttaminen on julkisen vallan vastuulla.

Akavan Erityisalat näkee, että tässä tuoreessa Kelan kilpailutuksessa nämä perusoikeudet ovat jääneet vaille huomiota. Kysymys on vakavasta perusoikeuksiin puuttumisesta ilman hyväksyttävää rajoitusperustetta.

Lisätietoja:

Akavan Erityisalat: Helena Lamponen, edunvalvonnan päällikkö/Akavan Erityisalat, puh. 0201 235 352

Viittomakielen tulkkausalalan kilpailutuksesta myös: puheenjohtaja Emilia Norppa, Suomen Viittomakielen Tulkit SVT ry, puh. [040 843 7070](tel:0408437070)

Suomen Viittomakielen Tulkit SVT ry on Akavan Erityisalojen jäsenyhdistys.